

ВЕРСАЛЬСЬКА СИСТЕМА ЯК НЕРЕАЛІЗОВАНА ІДЕЯ МИРНОГО ОБЛАШТУВАННЯ СВІТУ

Доценко І.Б.,

Вчитель вищої категорії

Харківський ліцей № 161 «Імпульс»

Харківської міської ради Харківської області,

Україна

Доценко М.І.,

Учениця, Харківська гімназія № 46

імені М.В.Ломоносова

Харківської міської ради Харківської області,

Україна

Версальсько – Вашингтонська система є ключовою віхою у формуванні міжнародних відносин міжвоєнного періоду. Суперечливий характер рішень, що визначили подальший хід історії, та відсутність єдності підходів щодо оцінки її реального значення зумовлюють актуальність даної теми.

Наразі Версальський мир, основоположний акт вищезазначеної системи міжнародних відносин, прийнято трактувати згідно з загальновідомим висловлюванням Фердинанда Фоша - як “перемир’я на двадцять років”. Що ж насправді являє собою Версальська система – тимчасовий устрій світу, орієнтований на припинення Першої світової війни, чи цілісний міжнародно – правовий порядок, що жодним чином не передбачав настання майбутньої катастрофи?

Оформлення будь-якої системи міжнародних відносин зорієнтовано в першу чергу на подолання існуючої напруженості, ліквідації зовнішньої загрози, розроблення гарантій майбутньої безпеки та комплексу заходів задля якомога швидшого відновлення соціально-економічного та політико-культурного життя постраждалих держав та забезпечення їхнього повноцінного розвитку. Виходячи з цього, оцінювати Версальську систему міжнародних відносин слід в контексті прагнень її творців у поєднанні з аналізом історичних реалій, характерних для міжвоєнного періоду, та можливості реалізації висунутих доктрин,

що на них базується вищенаведена система, у конкретних історичних умовах.

Версальську систему слід вважати результатом дипломатичної діяльності найвидатніших представників табору Антанти – Вудро Вільсона, президента США, на положеннях якого, оформлених у вигляді 14 пунктів, чотирьох принципів та п'яти умов, базувалося міжвоєнне облаштування світу, Девіда Ллойд Джорджа, прем'єр-міністра Великої Британії, та Жоржа Клемансо, прем'єр-міністра Франції [1].

Ідеї, висунуті Вільсоном у “14 пунктах”, зокрема про відкриті мирні договори, що мають усунути в майбутньому таємні угоди та таємну дипломатію як зовнішньополітичний інструмент, абсолютну свободу мореплавства як в мирний, так і у воєнний час, усунення усіх можливих економічних бар'єрів, гарантії скорочення національних озброєнь до мінімуму, вільне розв'язання колоніального питання шляхом врахування точки зору населення, про суверенітет якого йде мова, звільнення російських територій, відновлення Бельгії, повернення Ельзасу та Лотарингії від Німеччини до Франції, оформлення італійських кордонів з урахуванням національних етнічних) кордонів, забезпечення можливості автономного (у майбутньому – незалежного) розвитку для народів Австро – Угорщини, повернення втрачених територій Румунії, Сербії та Чорногорії, забезпечення можливості вільного, автономного розвитку народів Османської імперії, створення незалежної Польської держави з урахуванням етнічного складу населення, забезпечення права націй на самовизначення та створення Ліги націй як організації – гаранта міжнародної безпеки, не могли не викликати такого значного резонансу у політичних колах та такої прихильності власне до особистості американського президента. Вільсон сприймався, за спогадами учасника Паризької мирної конференції з боку Великої Британії Гарольда Нікольсона, як пророк, що може врятувати світ і встановити світове благоденство [2].

Водночас, сліпий ідеалізм і беззастережна віра у винятковість Вільсона із початком роботи конференції за відсутності чітко окреслених намірів держав–учасниць, небажання компромісів, яскраво вираженого індивідуалізму,

посилення конфронтації між США та іншими учасниками конференції, заснованої на небажанні допустити втручання американської держави у світове облаштування, а також фактичного викреслення переможених держав із політичного життя “нової” Європи, перетворилися на антипатію до ідеолога, викликану неготовністю, фактично небажанням перебудови світу відповідно до вільсонівської доктрини.

Європа, охоплена чварами за світову гегемонію, виявилася нездатною сприймати ідеї Вільсона в оригінальному вигляді, що і зумовило хитку рівновагу, що виникла після утвердження Версальсько – Вашингтонської системи, та низьку ефективність її основного інструменту – Ліги Націй, яка, згідно з ідеями американського президента, незабаром відторгнутими самими США, мала забезпечувати недопущення подальших воєнних конфліктів, забезпечення мирного шляху розвитку світу – засобу, що мав закріпити за Версальським договором статус власне миру, а не перемир’я, порушеного через двадцять років гітлерівською Німеччиною.

Таким чином, враховуючи політичну обстановку, що мала місце на момент створення Версальської системи, ідея миру, висунутого Вільсоном, не могла бути повноцінно реалізованою за умов неготовності світової спільноти до встановлення миру на запропонованих американським президентом умовах, що і призвело до подальшого наростання міжнародних протиріч, що зумовило панування оцінки Версальського миру як перемир’я.

Література:

1. Уткин А.И. Дипломатия Вудро Вильсона. – М.: Междунар. отношения, 1989. – 320 с. – (Из истории дипломатии).
2. Никольсон Г. Как делался мир в 1919 году / Пер. с англ. под ред. И.С. Завича; предисл. И. Майского. – М.: Икс-Истори, 2015. – 416 с.